

Manuel Gago: "Estamos comezando a redescubrir o noso pasado, pero entre todos"

O xornalista presentou xunto ao arqueólogo Xurxo Ayán, o libro *Herdeiros pola Forza* que veñen de publicar en coautoría

Manuel Gago é profesor na Facultade de Xornalismo de Santiago de Compostela. Varias veces premiado polos seus blogs, entre os que destaca *Capítulo 0* e ben coñecido polas súas aventuras arqueolóxicas e a difusión da memoria, lanzouse recentemente á última expedición, a presentación do seu libro *Herdeiros pola Forza* xunto ao tamén profesor e arqueólogo Xurxo Ayán.

Pregunta Tiran máis as pedras ou as palabras? Onde remata o profesor, comeza o xornalista e continúa o arqueólogo?

Resposta (Risos) Tira todo! En realidade, antes separaba as miñas facetas profesionais moito entre elas, pero hoxendía é imposible e de feito, complementábase entre si. Por exemplo, aos meus alumnos de 4º de xornalismo explicolles os meus proxectos profesionais de comunicación, e moitos deses proxectos teñen que ver con divulgación histórica e arqueolóxica, así que todo está vinculado. E tamén ao revés: non concibo a exploración ou a divulgación arqueolóxica sen que esta sexa comunicada para todos os públicos. Así que este é un camiño de ida e volta.

P. Que ten o noso pasado que alimente o futuro?

R. Galicia é un país que deba ter aprendido unha lección obvia: a propia capital de Galicia é unha cidade rica e próspera grazas ao seu enorme pasado e aos mitos e tradicións que rodean ese pasado, desde a Raíña Lupa ata o Camiño de Santiago. Pois imaxinádevos que pasaría se aproveitásemos en toda Galicia todo o noso inmenso leigado cultural igual que se fixo en Santiago de Compostela. Sen dúbida Galicia tería moito máis futuro. E outra cousa: nunha época na que moitos dos símbolos que nos cohesionaban e nos daban forza como sociedade, como a lingua ou as tradicións, están sufrindo unha crise difícil, o patrimonio está aí, é algo físico, é algo que nos une ao territorio e, polo tanto, nos une ao resto das persoas que vivimos no mesmo sitio, nos dá unha memoria común a todos, un sentimento compartido. Iso é fundamental. O patrimonio, se o coidamos, non desaparece, senón

que se fai máis grande. A memoria é o atributo máis importante da intelixencia. Se como pobo temos moita memoria, seremos capaces de defendernos mellor no presente.

P. *Patrimoniogalego.net* é unha web desde a que os tesouros dos nosos montes, da nosa Terra... se difunden, como xurdiu a idea? Como está a funcionar?

R. Pois xurdiu despois das conversas con moitas asociacións culturais e amantes do patrimonio cultural que tiñan gañas de facer cousas en común. Facela foi cousa dunha auténtica arrouxada: a plataforma montouse en catro ou cinco días e inmediatamente comezaron a introducir fichas de bens culturais galegos. Hoxendía somos un equipo de dez editores e moitísimos catalogadores metendo datos, ata o punto de que xa é, posiblemente, o principal catálogo colectivo de patrimonio cultural de Europa. Van case 1300 bens culturais inventariados. Iso si, quedánnos uns 30.000 por meter, aproximadamente. Case nada!

P. As súas intervencións mediáticas teñen unha forza recoñecida: Alguén coa súa capacidade expresiva decide colocar o talento ao servizo da sociedade e non do interese persoal, será tamén vostede unha peza arqueolóxica?

R. (Risos) Creo que o que son, esencialmente, é un 'entusiasta'. Fronte ao discurso da depresión, o discurso do pesimismo, do choro, do facilón 'que malvada é a Xunta', intento crear un discurso rebelde, optimista, possibilista e baseado en resultados, un discurso para todos, compartible por persoas moi distintas en ideoloxías e condicións. É un discurso que cre na xente e que tenta demostrar que é posible cambiar, porque o estamos conseguindo con accións e feitos concretos a diario. Estamos comezando a redescubrir o noso pasado, pero entre todos.

P. Escribir a catro mans é como tocar o piano, cal é a melodía?

R. A da forza, da capacidade crítica sobre a realidade, e de atrevernos a contala; a dunha película de acción, con toques dramáticos, pero tamén de comedia.

P. Contan que o título do libro fai referencia aos que herdan unha propiedade que senten importante para o seu patrimonio, a súa historia, pero non coidan, porque foi á forza que a gañaron e non con esforzo, é esa a actitude que os galegos e as galegas temos en relación ao noso patrimonio histórico?

R. Sen dúbida. O problema é que

Historia. Pero seguimos contando a Historia segundo lle foi ao outro 5% do mundo. E había outra cousa: escollimos o Colexio dos Irlandeses porque é un espazo pechado, con certo toque misterioso; pedras fermosas nas que o máis fermoso é o que non se ve, a historia humana que está detrás. Para nós o patrimonio é iso: non son só pedras, son per-

culos son a ocultación, o silencio, o desprezo da comunidade científica, os problemas cos construtores, a dúbida de se denunciar unha agresión ou non. Hai que ser maduro e estar moi templado para afrontar isto e as súas consecuencias, que as ten, e persoais. O premio é maravilloso: ver crecer un sentimento novo de identidade nunha sociedade e nun grupo humano a partir da posta en valor de, por exemplo, un sitio arqueolóxico como Pena Furada, en Coirós. Non hai nada máis fermoso como cando comezamos a ver que a xente se achegaba de novo ata o espazo arqueolóxico onde a Moura de Pena Furada ve poñerse o sol.

P. Que críticas están a recibir?

R. Pois por agora moi boas. Os lectores din que o libro 'engancha' e que aprenden moito, porque nunca viran ata agora estas cousas así contadas. Supoño que tamén haberá críticas negativas, pero aínda non chegaron.

P. Mellor no despacho ou monte arriba? Nunca se comparou con Indiana Jones?

R. (Risos) Hai que estar no despacho e no monte, sen dúbida ningunha: os dous sitios son bós. O propio Indiana Jones facíao moito iso, pensar e estudar no despacho, e cando está todo preparado, lanzarse ao monte. Por suposto, desde que era adolescente, un dos alcumes que me puñan os meus amigos e amigas era este de Indiana Jones. Iso si, ás veces téñome preguntado. Como sería Indiana Jones en Galicia? Pois seguro que non tería látigo, senón un fouciño.

P. E ten tempo para a gastronomía, para levar varios blogs de gran éxito? Atopou algún talismán secreto que faga medrar o tempo e a capacidade intelectual?

R. (Risos) O entusiasmo. E tamén a comprensión da miña parella.

P. Cal é o último achádego? E a súa historia?

R. Vivirémolo esta fin de semana. Unha fortificación impresionante, de cronoloxía aínda indeterminada, que estaba incrivelmente sen catalogar, pero que era coñecida. Atopamos referencias a ela nuns fermosos libros de principios do século XX e visitarémola.

Manuel Gago presenta o seu blog nun congreso/ FOTO I.R.

durante a Transición e a construción da Autonomía, as cousas viñeron do ceo e se asentou, en moitos ordes da sociedade, unha idea de que 'alguén' nalgues, na Xunta ou no Estado, tutelaría os castros, as mámoas e os dólmenes. Para os nosos avós, todos estes lugares tiñan unha función no seu mundo. Era unha sociedade agraria. Cando nos fumos convertindo nunha sociedade máis urbana, perdimos o vínculo simbólico con estes espazos, que eles construían con lendas, con poemas e con ritos. Así que hoxendía estamos desvinculados de sitios dos que só sabemos que está prohibido facer cousas.

R. Por que decidiron presentar o libro *Herdeiros pola Forza* no antigo Colexio dos Irlandeses? Foron aconsellados polos fantasmas dos irmáns celtas?

R. (Risos) Non che digo que non. En todo caso, tamén foi por outra cousa: temos empatía lóxica cos nosos veciños irlandeses (só hai un pouquiño de auga entre eles e nós), pero ademais, temos empatía coa súa condición de refuxados e exiliados en Galicia no século XVII. En *Herdeiros pola Forza* defendemos a historia dos humildes e dos que padeceron. Eses foron todos eses irlandeses, e o 95% dos galegos ao longo da

soas que están detrás das pedras.

P. Canto tempo levou escribir este libro?

R. Hai como dous tempos. Para ser sincero, diríache que quince anos, porque nel se recollen experiencias, anécdotas, lecturas e sucedidos de todos estes anos. Os dous levamos quince anos traballando a nivel profesional: Xurxo no ámbito científico e eu na comunicación. En tempo de escritura, se cadra uns sete ou oito meses.

P. A redacción deste libro foi un traballo de dous, como se senten co resultado? Son necesarios máis esforzos colectivos na nosa sociedade?

R. Traballar os dous xuntos é tamén parte da mensaxe. Nun país pequeno como Galicia debemos unir forzas, mesturar coñecementos, disciplinas e puntos de vista para poder saír adiante. Fíxate nunha cousa. Na nosa presentación, dicimos que "Xurxo Ayán é un arqueólogo que quere ser xornalista e Manuel Gago é un xornalista que quere ser arqueólogo". Hai que ter curiosidade pola posición do outro.

P. O libro relata moitas aventuras e desventuras de quen pretende conservar e transmitir os secretos do pasado. Cales son os obstá-

"En *Herdeiros pola Forza*, Xurxo Ayán e máis eu queremos demostrar, a través da nosa experiencia persoal, que é posible falar en voz alta de problemas que se prefiren calar ou evitar. Os galegos somos moi de calar os problemas e agardar a que caia algo do ceo e se solucione. E iso pasa co patrimonio: que moitos burócratas e profesionais do patrimonio pensan que a sociedade é un problema, e se traballa de costas a ela. Nós, o que queríamos neste libro é visibilizar que mentres estes burócratas pensan iso, a sociedade xa colleu o seu camiño e comezou a andar".

